

13.6.2017

Eduskunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

Maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen lausunto

Viite: HE 57/2017 vp

ASIA:

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt 1.6.2017 kirjaamoomme lähettämässään sähköpostissa Varsinais-Suomen ELY-keskukselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 15/2017 maakuntien rahoitusta koskevaan lakiluonnokseen. Varsinais-Suomen ELY-keskusta on lisäksi pyydetty kuultavaksi eduskuntaan em. valiokunnan kokoukseen 14.6.2017 klo 11:30.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on puhelimitse ilmoittanut esteestä osallistua kuulemiseen 14.6.2017 ja samalla ilmoittanut toimittavansa kirjallisen asiantuntijalausunnon työllisyys- ja tasa-arvovaliokunnan sähköpostiin 13.6.2017 mennessä.

LAUSUNTO:

Valtion rahoitus maakunnalle on pääosin yleiskatteellista, mutta osaan maakunnille osoitetuista tehtävistä rahoitus kohdistetaan erillisrahoituksen kautta. Erillisrahoitukseen ei sovelleta rahoituslakia vaan näiden tehtävien rahoituksen kohdistamisesta päätetään erikseen harkintaan perustuen. Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo tarpeelliseksi ottaa tässä lausunnossa kantaa rahoituksen kokonaisuuteen.

Esitämme, että seuraavat asiakokonaisuudet otetaan huomioon maakuntien rahoitusta koskevan lain jatkovalmistelussa:

1. Uusien maakuntien rahoitus määräytyy asukasmäärän, ikäryhmäkohtaisten tarvetekijöiden, sosiaali- ja terveystalveluiden tarvetekijöiden, kasvupalveluja kuvaavien tekijöiden sekä asukastiheyttä, vieraskielisyyttä, maatalousyriityksiä, hyvinvoinnin edistämistä, kaksikielisyyttä ja saaristoisuutta koskevien kertoimien kautta. Kriteerien painoarvojen perusteella rahoitus ei jakaudu maakuntiin oikeudenmukaisella tavalla. Tehtyjen laskelmien mukaan esimerkiksi Päijät-Hämeessä yleiskatteellinen rahoitus kasvaa 213 eurolla per asukas ja Varsinais-Suomessa laskee 122 euroa per asukas. Tämä kertoo, etteivät rahoituksen määräytymiskriteerit vastaa riittävästi nykyistä rahoitusta ja maakuntien tulevaa tarvetta.
2. Esitetty rahoitusjärjestelmän kriteeristö tukee liiaksi olemassa olevaa tilannetta, esimerkiksi kasvupalveluiden rahoituksessa, eikä kannusta riittävästi taloudelliseen toimeliaisuuteen tai edistä muuttoliikettä.
3. Uudessa rahoitusmallissa tulee olla enemmän eteenpäin katsovia elementtejä. Samalla kun hyvät asiakastulokset ja resurssitehokas toiminta tulee palkita, on uskallettava myös tukea niitä maakuntia, joissa tuen vaikuttavuudella saadaan eniten aikaan suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnin rakentamisessa. Ehdotettu rahoituskriteeristö ei luo riittävää kannustinta kasvun tavoittelemiselle. Kriteeristö ei saa myöskään olla nykyisten rakenteiden pelkkä ylläpitäjä vaan sen tulee kannustaa kustannustehokkuuteen uutta teknologiaa hyödyntävään uudistamiseen.
4. Julkisen sektorin rahoitusmallia muutettaessa tulee muistaa , että kunnat ja kaupungit vastaavat jatkossakin merkittävästä alueiden elinvoimaisuuden kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Kuntien ja kaupunkien kohdalla tulee pohtia pitäisikö uuden rahoitusmallin käyttöönotolla olla jonkinlainen siirtymäaika.
5. Oman haasteen tuo myös se, että lakiehdotuksessa todetaan, että valtion rahoituksen perustana on toteutuneiden käyttökustannusten kahden viimeisimmän tilastoidun vuoden keskiarvo. Tähän periaatteeseen sisältyy lievä epätasa-arvo-ongelma johtuen siitä, että alueitten välillä on eroja toimintojen kustannustehokkuudessa.

6. Lakiluonnoksen yleisperusteluissa käydään läpi mm. eri organisaatioista siirtyvien henkilöiden ja tehtävien tämän hetkistä rahoitusta. Jatkovalmistelussa tulisi huomioida myös se, että kunnista tulee suurella todennäköisyydellä siirtymään tukipalveluja tarjoavia henkilöitä, joita tällä hetkellä ei lasketa esimerkiksi lomitushallinnon tai kunnallisen maataloustukihallinnon osuuksiin. Lisäksi on muistettava, että maakuntien liitot saavat suurimman osan rahoituksestaan kunnilta ja vuoden 2019 alusta kunnat eivät maksa enää jäsenmaksuja maakuntien liitoille.
7. Valtion rahoituksen on tarkoitus pääosin olla yleiskatteellista. Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää kuitenkin hyvänä ja erittäin tarpeellisena, että osaan maakunnille osoitetuista tehtävistä rahoitetaan erillirahoituksena tehtävien luonteen vuoksi. Erillismäärärahojen kohdentaminen pitää olla läpinäkyvää ja maakuntien on oltava mukana kohdentamisprosessissa. Tässä yhteydessä myös kaikki erillirahoitukset tulisi analysoida ja mahdollisesti harmonisoida.
8. Erillismääräraharahoitteisten toimintojen osalta on tulkittu, että se sulkee pois maakunnan yleiskatteellisen rahan käytön samaan käyttökohteeseen (esimerkiksi liikenneinfrahankeet). Tämä muodostuu ongelmaksi tilanteessa, jossa maakunta saa aikaan säästöä yleiskatteellisella puolella ja haluaa kohdentaa säästyneet varat parantaakseen erillirahoitettujen hankkeitten tasoa tai määrää. Tämä ei tulkintamme mukaan olisi mahdollista. Rajoitus tulisi poistaa laista.
9. ELY-keskuksissa on kokemusta tehtävien keskittämisestä ja nämä keskittämiset ovat osoittautuneet kustannustehokkaiksi ja asiakastulokset ovat olleet hyviä. Tästä syystä nyt luotavan rahoituskriteeristön tulisi tukea kustannustehokasta erikoistehtävien keskittämistä maakuntien kesken. Vaikka maakunnilla on jo nyt mahdollisuus neuvotella mahdollisista keskittämisistä, tulisi tälle olla myös taloudellinen insentiivi.
10. Pidämme hyvänä, että esityksessä rahoituksen määräytymiskriteereissä huomioidaan kaksikielisyys, vieraskielisyys ja saaristoisuus. Tulevan maakunnan hallinnon raken-taminen siten, että se vastaa kaksikielisyyden vaatimuksia, lisää kustannuksia. Kansalaisille on voitava tarjota palveluja omalla äidinkielellään. Samoin vieraskielisten osuuden huomioiminen tukee niitä alueita, joille esimerkiksi maahanmuuttajat asettuvat. Rahoituksen määräytymiskriteereihin lisätty saaristoisuus on Varsinais-Suomen näkö-

kulmasta välttämätön. Saaristoisuudesta aiheutuu lisäkustannuksia palvelutuotantoon. Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo kuitenkin, että näiden kolmen kriteerin painoarvoa tulee lisätä huomattavasti. Esimerkiksi vieraskielisyyden painoarvo on aivan liian alhainen.

11. Lainan ja takauksen käyttö taloudellisesti vaikeuksissa olevan maakunnan talouden tasapainottamiseen tulee suhtautua suurella varauksella. Maakunnilla ei ole verotusoi-
keutta ja ne eivät toimi kuten liikeyritykset, jotka voivat laajentaa markkinoitaan ja
näin saada lisätuloja. Taloudellisten haasteiden kohdatessa maakuntia valtionavustus-
ta ei pidä ottaa automaattina, sillä tämä käytäntö on omiaan lamauttamaan kustannus-
tehokkuuteen pyrkimistä.

12. Kasvupalvelukertointa määriteltäessä tulisi hyvät tulokset palkita. Mittarina tulisi olla
varsinkin nuorisotyöttömyyteen ja sen nujertamiseen liittyvä mittari. Näin ehkäisi-
simme tehokkaasti pitkäaikaista syrjäytymistä yhteiskunnasta, sillä nyt asetettava ra-
hoituskerroin tulee ohjaamaan maakuntien työtä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Kimmo Puolitaival
Ylijohtaja

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Käyntiosoite: Itsenäisyydenaukio 2, 20800 TURKU
Postiosoite: PL 236 (kirjaamo), 20101 TURKU
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi